

به نام خدا

گزارش

بررسی و ارزیابی وضعیت اقتصاد ترکیه در سال ۲۰۲۵

مقدمه کلان

اقتصاد ترکیه در سال ۲۰۲۵ در شرایطی قرار داشت که همزمان با تداوم یکی از بالاترین نرخ‌های تورم در میان اقتصادهای بزرگ جهان، توانست در طیفی از شاخص‌های کلان اقتصادی، عملکردی مثبت، باثبات و رو به بهبود از خود نشان دهد. این دوگانگی – تورم بالا در کنار رشد اقتصادی، افزایش صادرات، بهبود ذخایر ارزی و جذب سرمایه خارجی – ویژگی بارز اقتصاد ترکیه در سال مورد بررسی است.

دولت ترکیه در سال‌های اخیر با اتخاذ رویکردی فعال در حوزه سیاست پولی، مالی و دیپلماسی اقتصادی، تلاش کرده است ضمن کنترل تدریجی تورم، موتورهای رشد اقتصادی خود را به‌ویژه در بخش‌های **صنعت، تجارت خارجی، گردشگری و سرمایه‌گذاری خارجی** فعال نگه دارد. بررسی جامع داده‌ها نشان می‌دهد سال ۲۰۲۵ را می‌توان یکی از سال‌های «گذار اقتصادی کنترل‌شده» برای ترکیه ارزیابی کرد.

۱. رشد اقتصادی و جایگاه ترکیه در اقتصاد جهانی

رشد اقتصادی یکی از مهم‌ترین شاخص‌های سنجش پویایی و سلامت اقتصاد ملی است. بر اساس داده‌های رسمی سازمان آمار ترکیه، نرخ رشد تولید ناخالص داخلی این کشور در سال ۲۰۲۵ حدود **۳.۳ درصد** ثبت شد. این رقم در مقایسه با رشد حدود **۳ درصدی سال ۲۰۲۴** نشان‌دهنده تداوم روند صعودی رشد اقتصادی ترکیه است.

در سطح بین‌المللی، گزارش بانک جهانی (ژانویه ۲۰۲۶) رشد اقتصادی ترکیه در سال ۲۰۲۵ را حدود **۳.۵ درصد** برآورد کرده و پیش‌بینی نموده است که این نرخ در سال‌های ۲۰۲۶ و ۲۰۲۷ به ترتیب به **۳.۷ درصد و ۴.۴ درصد** افزایش یابد. این برآوردها به‌طور معناداری بالاتر از متوسط رشد اقتصاد جهانی هستند. در مقایسه تطبیقی:

- اقتصاد آمریکا در سال ۲۰۲۵ رشدی حدود **۲.۱ درصد** را تجربه کرده است؛
- منطقه یورو حدود **۱.۴ درصد**؛
- ژاپن حدود **۱.۳ درصد**؛
- چین حدود **۳.۷ درصد**.

در چنین مقایسه‌ای، ترکیه در زمره اقتصادهایی قرار می‌گیرد که علی‌رغم فشارهای داخلی (به‌ویژه تورم)، توانسته است نرخ رشدی بالاتر از اغلب اقتصادهای پیشرفته و هم‌تراز یا نزدیک به اقتصادهای نوظهور بزرگ حفظ کند. از این منظر، توصیف بانک جهانی مبنی بر «رشد بالاتر از انتظار» برای اقتصاد ترکیه، قابل توجه و معنادار است.

۲. تورم؛ چالش ساختاری و محور نارضایتی اجتماعی

تورم مهم‌ترین و حساس‌ترین چالش اقتصاد ترکیه در سال ۲۰۲۵ باقی ماند. این کشور پس از ثبت نرخ تورم حدود **۶۵ درصد در سال ۲۰۲۳ و ۷۵ درصد در سال ۲۰۲۴**، با اجرای سیاست‌های انقباضی شدید پولی و مالی موفق شد نرخ تورم را در پایان سال ۲۰۲۵ به حدود **۳۱ درصد** کاهش دهد.

هرچند این کاهش از منظر دولت ترکیه یک دستاورد مهم تلقی می‌شود، اما باید توجه داشت که:

- ترکیه همچنان در میان معدود کشورهای جهان با تورم بالای ۳۰ درصد قرار دارد؛
 - تورم بالا موجب کاهش شدید قدرت خرید خانوارها شده است؛
 - نارضایتی عمومی و فشار سیاسی بر دولت و حزب حاکم به‌طور محسوسی افزایش یافته است.
- تورم عملاً به مهم‌ترین عامل فرسایش سرمایه اجتماعی دولت تبدیل شده و مدیریت آن تا انتخابات ریاست‌جمهوری ۲۰۲۸، یکی از تعیین‌کننده‌ترین عوامل سرنوشت سیاسی دولت اردوغان خواهد بود. دولت ترکیه هدف‌گذاری کرده است که تورم را تا آن زمان به سطح تک‌رقمی برساند؛ هدفی که تحقق آن مستلزم تداوم سیاست‌های سخت‌گیرانه پولی و تحمل هزینه‌های اجتماعی کوتاه‌مدت است.

۳. تجارت خارجی؛ ستون فقرات اقتصاد ترکیه

تجارت خارجی مهم‌ترین موتور رشد اقتصادی ترکیه محسوب می‌شود. در سال ۲۰۲۵ حجم کل تجارت خارجی این کشور به حدود **۶۴۰ میلیارد دلار** رسید که نسبت به سال قبل رشد **۴.۵ درصدی** را نشان می‌دهد.

- **صادرات:** ۲۷۳ میلیارد دلار
 - **واردات:** ۳۶۷ میلیارد دلار
 - **کسری تراز تجاری:** حدود ۹۳ میلیارد دلار
- اگرچه کسری تجاری همچنان یکی از نقاط ضعف ساختاری اقتصاد ترکیه است، اما رشد صادرات، به‌ویژه در بخش صنعت، اهمیت راهبردی دارد. در سال ۲۰۲۵:

- صادرات صنعتی ترکیه به حدود **۱۹۵ میلیارد دلار** رسید؛
 - سهم بخش صنعت از کل صادرات به **۸۲ درصد** افزایش یافت (در مقایسه با ۸۱ درصد در سال ۲۰۲۴).
- این روند نشان می‌دهد اقتصاد ترکیه به تدریج از صادرات کالاهای با ارزش افزوده پایین فاصله گرفته و به سمت **صادرات صنعتی، تولیدمحور و رقابت‌پذیر** حرکت می‌کند؛ مسیری که برای پایداری رشد اقتصادی حیاتی است.

۴. سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی؛ اعتماد تدریجی سرمایه‌گذاران

ترکیه در سال ۲۰۲۵ موفق شد حدود ۱۲.۵ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) جذب کند که:

- بالاترین رقم در سال‌های اخیر محسوب می‌شود؛
 - نسبت به سال ۲۰۲۳ تقریباً دو برابر شده است.
- کشورهای اروپایی نقش محوری در این روند داشته‌اند، به گونه‌ای که:
- هلند، آلمان، فرانسه و اسپانیا در کنار آمریکا مهم‌ترین سرمایه‌گذاران بوده‌اند؛
 - حدود ۷۵ درصد سرمایه‌گذاری خارجی از سوی کشورهای عضو اتحادیه اروپا انجام شده است.
- راهبرد «جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی ۲۰۲۴-۲۰۲۸» که در چارچوب چشم‌انداز «قرن ترکیه» تدوین شده، نشان می‌دهد دولت ترکیه به‌طور هدفمند به دنبال تبدیل این کشور به **قطب منطقه‌ای علم، فناوری، تولید و تجارت** است. مجموع سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی جذب‌شده از سال ۲۰۰۳ تا پایان ۲۰۲۵ به حدود ۲۸۶ **میلیارد دلار** رسیده است.

۵. ذخایر ارزی و طلا؛ تقویت تاب‌آوری اقتصاد

یکی از نقاط قوت برجسته اقتصاد ترکیه در سال ۲۰۲۵، افزایش قابل توجه ذخایر ارزی و طلای این کشور بود. ذخایر ارزی ترکیه در پایان سال به حدود ۲۰۵ **میلیارد دلار** و ذخایر طلا به حدود ۱۲۱ **میلیارد دلار** رسید که هر دو رکورد تاریخی محسوب می‌شوند.

این در حالی است که در پایان سال ۲۰۲۴:

- ذخایر ارزی حدود ۱۶۷ **میلیارد دلار**
- ذخایر طلا حدود ۶۸ **میلیارد دلار**

بود. رشد سریع ذخایر در دو سال اخیر، نقش کلیدی در افزایش قدرت مانور بانک مرکزی، کاهش آسیب‌پذیری در برابر شوک‌های خارجی و افزایش اعتماد بازارها ایفا کرده است.

۶. بازار کار و نرخ بیکاری

نرخ متوسط بیکاری ترکیه در پایان سال ۲۰۲۵ به ۷.۷ درصد کاهش یافت که پایین‌ترین سطح در سال‌های اخیر است. این نرخ در سال ۲۰۲۴ حدود ۸.۵ درصد بود.

تفکیک جنسیتی بیکاری نشان می‌دهد:

- نرخ بیکاری مردان: ۶.۳ درصد
- نرخ بیکاری زنان: ۱۰.۵ درصد

اگرچه شکاف جنسیتی در بازار کار همچنان قابل توجه است، اما در مجموع می توان گفت ترکیه با بحران بیکاری گسترده مواجه نیست و سیاست های اشتغال زایی دولت در سال های اخیر تا حدی موفق ارزیابی می شود.

۷. سیاست پولی و نرخ بهره

در چارچوب سیاست مهار تورم، نرخ بهره بانکی که در سال ۲۰۲۴ در محدوده ۵۰ درصد تثبیت شده بود، در سال ۲۰۲۵ به صورت تدریجی کاهش یافت. این نرخ در پایان سال به ۳۸ درصد و در ابتدای سال ۲۰۲۶ به ۳۷ درصد رسید.

دولت ترکیه امیدوار است با تداوم کاهش تورم، بتواند نرخ بهره را بدون ایجاد شوک جدید در بازارهای مالی و ارزی، به سطوح پایین تر هدایت کند؛ امری که برای تحریک سرمایه گذاری و رشد تولید حیاتی است.

۸. ارتقای رتبه اعتباری بین المللی

بهبود رتبه اعتباری ترکیه در سال ۲۰۲۵ یکی از نشانه های بازگشت تدریجی اعتماد نهادهای مالی بین المللی است. مؤسسه فیچ در ژانویه ۲۰۲۶ چشم انداز رتبه اعتباری ترکیه را از «پایدار» به «مثبت» ارتقا داد. این اقدام در امتداد ارتقای رتبه این کشور به سطح B+ در سال ۲۰۲۴ صورت گرفت که پس از بیش از یک دهه رخ داد.

۹. گردشگری؛ منبع پایدار ارزآوری

ترکیه در سال ۲۰۲۵ با جذب حدود ۶۳.۱ میلیون گردشگر خارجی و کسب درآمد حدود ۶۵.۲ میلیارد دلار از گردشگری، رکورد جدیدی را ثبت کرد. دولت ترکیه گردشگری را یکی از ستون های اصلی تأمین ارز و رشد اقتصادی می داند و هدف گذاری بلندمدت ۱۰۰ میلیارد دلار درآمد گردشگری را در دستور کار قرار داده است.

جمع بندی راهبردی

در مجموع، اقتصاد ترکیه در سال ۲۰۲۵ نمونه ای از مدیریت همزمان رشد و بحران را به نمایش گذاشت. اگرچه تورم بالا همچنان مهم ترین چالش اقتصادی و اجتماعی این کشور است، اما در مقابل، رشد اقتصادی پایدار، توسعه صادرات صنعتی، افزایش ذخایر ارزی، کاهش بیکاری و بهبود رتبه اعتباری، نشان دهنده حرکت ترکیه به سمت تثبیت جایگاه خود به عنوان یک اقتصاد تجارت محور و صادرات گرا است.

وابستگی حدود ۷۱ درصدی تولید ناخالص داخلی ترکیه به تجارت خارجی سبب شده است دیپلماسی اقتصادی فعال به یکی از ارکان اصلی سیاست خارجی این کشور تبدیل شود. ترکیه در سال ۲۰۲۵ با کسب رتبه ۱۶ اقتصادهای جهان، تلاش دارد از مسیر تعامل فعال با اقتصاد جهانی، تولید ثروت ملی و ارتقای قدرت اقتصادی خود را تداوم بخشد.